

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 71 0 P 372983 24 Rev
Banjaluka, 11.03.2025. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanje Bundalo, kao predsjednika vijeća, Biljane Majkić Marinković i Violande Šubarić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca Đ.Ć. iz B., koga zastupa punomoćnik Borko Gavrilović, advokat iz Sarajeva, [...], protiv tuženog G.T. iz M.G., koga zastupa punomoćnik Luka Vulin, advokat iz Mrkonjić Grada, [...], radi duga, vrijednost predmeta spora 34.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužioca izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 372983 23 Gž od 21.12.2023. godine, na sjednici održanoj dana 11.03.2025. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 372983 22 P od 13.02.2023. godine, usvojen je tužbeni zahtjev tužioca, te je obavezan tuženi da tužiocu na ime duga po osnovu zajma isplati iznos od 34.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 23.05.2021. godine do konačne isplate.

Obavezan je tuženi da tužiocu naknadi troškove postupka u iznosu od 3.252,50 KM, dok je u preostalom dijelu ovaj zahtjev tužioca odbijen.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 372983 23 Gž od 21.12.2023. godine, žalba tuženog je usvojena i prvostepena odluka preinačena tako da je odbijen tužbeni zahtjev tužioca kojim je tražio da se obaveže tuženi da mu na ime duga po osnovu zajma isplati iznos od 34.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 23.05.2021. godine do isplate kao i zahtjev tužioca za naknadu troškova postupka, te je obavezan tužilac da tuženom nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 2.250,00 KM.

Obavezan je tužilac da tuženom nadoknadi troškove za sastavljanje žalbe u iznosu od 1.120,00 KM.

Tužilac revizijom pobija drugostepenu presudu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Predlaže da se revizija usvoji i osporena odluka prinači ili da se ukine.

Tuženi je dao odgovor na reviziju u kojem tvrdi da revizija nije osnovana i predlaže da se odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca da se obaveže tuženi da mu po osnovu ugovora o zajmu isplati iznos od 34.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 23.05.2021. godine i zahtjev za naknadu troškova postupka.

Ocjenom isprave o ugovoru o zajmu prvostepeni sud je utvrdio: da su parnične stranke 12.02.2020. godine potpisale ugovor o zajmu u kojem je navedeno da je tužilac kao zajmodavac predao beskamatni zajam tuženom kao zajmoprimcu u ukupnom iznosu od 34.000,00 KM u gotovom novcu; da je novac predan u trenutku potpisivanja ugovora, što je tuženi potvrdio vlastoručnim potpisom na ugovoru, te se tuženi obavezao da zajam vrati na račun zajmodavca u roku od 60 dana od dana potpisivanja ugovora, a najkasnije do 23.05.2021. godine.

Iz iskaza tuženog prvostepeni sud je utvrdio da su tužilac i njegova kćerka sastavili pismeni ugovor o zajmu koji je on potpisao, da je ugovor potpisao i tužilac, da je tekst ugovora bio odštampan, a da je naknadno od strane tužioca i njegove kćerke određeni dio popunjen hemijskom olovkom, da mu je tužilac rekao da potpisuje ugovor zbog poreske uprave, jer su računi tužioca bili blokirani od poreske uprave i tim ugovorom je trebao da riješi blokadu i da tuženi bude garant da će tužilac to platiti.

Prvostepeni sud nalazi da iskaz tuženog nije prihvatljiv jer je tuženi pismen čovjek srednjih godina, da nije za očekivati da je potpisao predmetni ugovor bez čitanja i da ugovor nije pročitao ni nakon što je dobio primjerak istog, da takvo ponašanje tuženog nije logično, pa iz navedenih razloga iskaz tuženog nije prihvaćen.

Nadalje je prvostepeni sud zaključio da je tužilac pismenim ugovorom o zajmu, dokazao da je tuženom dao na zajam 34.000,00 KM, da tuženi nije ispunio ugovornu obavezu, odnosno da nije vratio zajam, te je usvojio tužbeni zahtjev primjenom odredbi člana 262. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u daljem tekstu: ZOO).

Drugostepeni sud je, nakon održane rasprave pred tim sudom, ocjenio izvedene dokaze i utvrdio: da je uvodnom dijelu ugovora o zajmu od 12.02.2020. godine tužilac označen kao zajmodavac, a tuženi kao zajmodavac i zajmoprimac; da je u ugovoru navedeno da je predmet istog uređenje međusobnih prava i obaveza zajmodavca i zajmoprime; da je zajmodavac na dan zaključenja (potpisivanja) ugovora predao zajmoprimcu iznos od 34.000,00 KM; da se zajmoprimac obavezao vratiti zajam u roku od 60 dana od dana potpisivanja ugovora, a najkasnije do 23.05.2021. godine, uplatom na račun zajmodavca; da je ugovor potpisan na način da je kao zajmoprimac ugovor potpisao Đ.Č. (ovdje tužilac), a kao zajmodavac G.T. (ovdje tuženi); da iz iskaza tuženog proizilazi da se stranke poznaju dugi niz godina; da su bili u prijateljskim odnosima; da je predmetni ugovor zaključen jer je tužilac od tuženog tražio novac na zajam i da mu je tuženi obećao zajam dati, ali da nije naplatio potraživanja od trećih lica i da iz tog razloga tužiocu nije dao novac.

Na prednjem utvrđenju drugostepeni sud temelji zaključak da se iz sadržaja predmetnog ugovora o zajmu ne može na pouzdan način zaključiti da je tužilac, kao zajmodavac, tuženom predao na zajam iznos od 34.000,00 KM, da iz iskaza tuženog proizilazi da je predmetni ugovor potpisan na temelju dogovora stranaka da tuženi tužiocu pozajmi navedeni iznos novca i da taj ugovor tuženi, kao zajmodavac nije ispunio. Uz to je drugostepeni sud cijenio okolnost da se tužilac nije odazvao pozivu suda radi saslušanja u svojstvu parnične stranke. Slijedom navedenog drugostepeni sud primjenom pravila o objektivnom teretu dokazivanja iz odredbe člana 126. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13, 109/21 i 27/24 – u daljem tekstu: ZPP) u vezi sa članom 557. ZOO odbio

tužbeni zahtjev tužioca, nalazeći da tužilac nije dokazao da je tuženom na ime zajma dao utuženi novčani iznos.

Drugostepena odluka je pravilna.

Ugovor o zajmu definisan je odredbom člana 557. ZOO, kao ugovor kojim se obavezuje zajmodavac da preda u svojinu zajmoprimcu određenu količinu novca ili drugih zamjenljivih stvari, a zajmoprimac se obavezuje da mu vrati poslije izvjesnog vremena istu količinu novca, odnosno istu količinu stvari iste vrste i istog kvaliteta. Osnovna obaveza zajmodavca je obaveza da preda predmet ugovora o zajmu (559. ZOO), a zajmoprimca obaveza na vraćanje zajma (član 562. ZOO).

Zajam je konsenzualni ugovor jer nastaje sporazumom ugovarača, a predaja stvari (novca) spada u ispunjenje ugovora. Zajam je dvostrano obavezni ugovor, jer je svaka ugovorna strana istovremeno i dužnik i povjerilac.

Tužilac u činjeničnim navodima tužbe i tokom postupka tvrdi da je tuženom dao na zajam iznos od 34.000 KM i da mu tuženi zajam nije vratio u ugovorenom roku i na tome insistira i u reviziji.

Za činjenične tvrdnje tužbe tužilac je ponudio pismeni ugovor o zajmu 12.02.2020. godine, i saslušanje stranaka.

Tuženi je u odgovoru na tužbu, na koji se poziva revizija, tvrdio da su stranke prilikom zaključenja predmetnog ugovora o zajmu sporazumjele da tuženi, kao zajmodavac, tužiocu, kao zajmoprimcu, pozajmi iznos od 34.000,00 KM, da on taj ugovor nije ispunio. Ovako datim odgovorom na tužbu tuženi je osporio tužbeni zahtjev, tvrdnjom da ugovorni odnos na koji se poziva tužba među strankama nije nastao.

Kod takvog stanja stvari, tužilac je shodno raspravnom načelu (član 7. stav 1. ZPP) i pravilu o subjektivnom teretu dokazivanja iz odredbe člana 123. stav 1. ZPP bio dužan dokazati da su stranke zaključile ugovor kojim se on obavezao tuženom dati iznos od 34.000,00 KM i da je svoju ugovornu obavezu ispunio.

Ocjenom sadržaja ugovora o zajmu 12.02.2020. godine utvrđeno je da je u uvodu predmetnog ugovora o zajmu tužilac označen kao zajmodavac, tuženi označen kao zajmoprimac i kao zajmodavac, te je tuženi isti ugovor potpisao kao zajmodavac, a tužilac kao zajmoprimac. U ugovoru stoji da je zajmodavac zajmoprimcu predao iznos od 34.000,00 KM na dan potpisivanja ugovora (član 2. ugovora o zajmu).

Iz iskaza tuženog utvrđeno je da je predmetni ugovor zaključen između tuženog, kao zajmodavca i tužioca kao zajmoprimca, te da tuženi tužiocu nije predao iznos od 34.000,00 KM.

Ugovor, na kojem tužilac temelji tužbeni zahtjev, prema pravilnom stanovištu drugostepenog suda, s obzirom na naprijed navedeno utvrđenje, ne može poslužiti kao pouzdan osnov za zaključak da je tuženi zajmoprimac, kako to tvrdi tužilac, niti da je tužilac tuženom dao iznos od 34.000,00 KM na ime zajma. Iskaz tuženog takođe, ne potvrđuje činjenične navode tužbe.

Prema pravilu o subjektivnom teretu dokazivanja iz odredbe člana 123. stav 1. ZPP, koje je pravo procesno pravilo, svaka stranka je dužna dokazati činjenice na kojima temelji svoj zahtjev.

Pravilo o objektivnom teretu dokazivanja iz odredbe člana 126. ZPP, suštinski je pravilo o snošenju rizika nedokazanosti odlučne činjenice i njegova primjena zavisi od odredbe materijalnog prava koja je relevantna za odluku o zahtjevu.

Ovdje se ocjenom ugovora i iskaza tuženog (pojedinačno i u međusobnoj vezi) ne može zaključiti da su stranke zaključile ugovor o zajmu kojim se tužilac obavezao tuženom dati na zajam utuženi iznos (član 557. ZOO) i da je tužilac tu obavezu ispunio (član 559. ZOO), a to je razlog da se primjenom pravila o objektivnom teretu dokazivanja odbije zahtjev tužioca, jer je navedene pravno relevantne činjenice, u smislu odredbe člana 123. stav 1. ZPP, bio dužan dokazati tužilac.

Tuženi je tužbeni zahtjev osporio tvrdnjom da činjenični navodi tužbe nisu tačni i iznio drugačije činjenične navode (protivtvrdnju) iz koje proizilazi da pravo tuženog nikada nije nastalo. Ovo materijalnopravno sredstvo odbrane ne oslobađa tužioca da dokaže tačnost svojih činjeničnih tvrdnji, odnosno činjeničnih navoda na kojima temelji tužbeni zahtjev.

S obzirom da je odgovor na tužbu sredstvo odbrane, i da su činjenični navodi tužbe osporeni protivtvrdnjom, istinitost protivtvrdnje tuženog (o postojanju drugog ugovornog odnosa i da je taj ugovor fiktivan), suprotno tvrdnji revizije, u konkretnom slučaju je irelevantna i kako je naprijed rečeno ne oslobađa tužioca obaveze da dokaže činjenice na kojima temelji svoj zahtjev.

Prema sadržaju zapisnika sa pripremnog ročišta održanog pred prvostepenim sudom, taj sud je odredio izvođenje dokaza saslušanjem parničnih stranaka, te je tužioca uredno preko punomoćnika (član 166. ZPP) pozvao radi saslušanja uz upozorenje o posljedicama izostanka. Tužilac se, prema stanju spisa (sadržaju zapisnika sa ročišta za glavnu raspravu održanog dana 23.01.2023. godine) pozivu nije odazvao, izostanak nije opravdao, pa je na tom ročištu saslušan samo tuženi.

Drugostepeni sud je, prema sadržaju rješenja broj 71 0 P 372983 23 GŽ od 05.12.2023. godine, i prema obrazloženju drugostepene odluke, otvorio raspravu radi pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja ponovnim izvođenjem dokaza već izvedenih pred prvostepenim sudom (član 217. stav 2. ZPP). Navedeni razlog za otvaranje rasprave pred drugostepenim sudom u skladu je sa stanjem spisa i navodima žalbe i utemeljen na pravilnoj primjeni procesnog prava, odredbe člana 217. stav 2. ZPP u vezi sa članom 164. stav 1. i članom 166. istog zakona, te isti ne ovlašćuje drugostepeni sud da na raspravi provede i dokaz koji (iz razloga propisanih zakonom) nije proveden pred prvostepenim sudom.

Shodno navedenom, po ocjeni ovoga suda, u konkretnom slučaju, ispunjeni su uslovi da se tužbeni zahtjev odbije primjenom pravila o objektivnom teretu dokazivanja iz odredbe člana 126. ZPP, u vezi sa članom 557. i 559. ZOO.

Iz navedenih razloga nisu osnovane revizijske tvrdnje o povredama postupka učinjenim pred drugostepenim sudom, kao ni prigovor pogrešne primjene materijalnog prava, pa je na osnovu odredbe člana 248. ZPP revizija tužioca odbijena.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić